

To je postopanje, katerega ne umejemo, katerega pa tudi nikakor ne odobravamo, ker nas prešinja prepričanje, da se s takim postopanjem Slovencem in Hrvatom koplje grob.

Politični pregled.

80letnica angleške kraljice se je praznovala minoli teden na Angleškem z velikanskimi slavnostmi in dobrimi deli. Kraljica Viktorija je bila jedini otrok vojvode Kentskega in princesinje Saksonsko-Koburške. Brat očeta je bil kralj Viljem IV., ki pa ni imel potomcev. Zato je bila Viktorija določena za prestolonaslednico. Lord Melbourne jo je izobraževal v državnih vedah, zgodovini in vladnih poslih. Ko je Viljem IV. 20. januarja 1837. umrl, je postala Viktorija kraljica, ki se je dala 28. junija 1838. slovesno kronati. Kraljica je bila čedno in ljubeznjivo dekle, za katero se je poganjalo mnogo visokih snubcev. Kot kraljica pa je morala snubiti samo moža, katerega si je izvolila za moža. To je tudi storila 14. oktobra 1839. je na dvornem plesu izročila šopek svojemu bratrancu, lepemu princu Albertu Saksonsko-Koburškemu ter mu povedala, da ga ljubi in da ga prosi, naj bo njen mož. Princ je kraljico že dolgo ljubil, torej se je izvršila poroka že 10. februarja 1840. Jedva 17 let je trajal ta presrečni zakon, kajti 25. junija 1857. je Albert umrl. Leta 1842. je streljal v Hydeparku neki beraški tobakarnar, Francis, na kraljico, a je ni zadel. Pred dvema letoma je praznovala kraljica jubilej svojega 60letnega, l. 1887, pa 50letnico vladarstva. Še nobenega vladarja niso ljubili Angleži tako, kakor ljubijo plemenito kraljico Viktorijo. Njeno ogromno kraljestvo obsega 350 milijonov duš raznih narodov, ver in plemen; njeno največje svetovno kraljestvo presega po obsežnosti in moči celó cesarstvo Rimljanov starega veka in kraljestvo Aleksandra Velikega. Velikanski napredek v vseh delih angleškega kraljestva je tudi zasluga modre in plemenite vladarice Viktorije. Zato pa doni v treh zjedinjenih kraljestvih, na vseh otokih in morjih navdušeno in iskreno: „God save the Queen!“

Notranji položaj v Avstriji je po poročilih dunajskih listov zelo resen. Bije se takorekoč odločilna bitka mej našo in ogrsko vlado. Nagodba mej obema državnima polovicama je tista trdnjava, za katero se bje vroč boj. Dvakrat sta se stranki že spopadli, pred prazniki v Budimpešti, te dni pa na Dunaju. Toda obakrat je bila bitka neodločena. Ogrski ministrski predsednik se trdno oklepa nekega šolskega dogovora, grof Thun ter fin. minister dr. Kaizl pa z vso silo varujeta avstrijske koristi. Ker se vladi mej seboj nista mogli sporazumeti, se je vršil dne 24. m. m. popoldne pod cesarjevim predsedstvom nad dve uri trajajoči kronski svet. Govori se, da avstrijska vlada, ni posebno zadovoljna z izidom tega posvetovanja. Nekak dokaz za to trditev je poznejše posvetovanje avstrijskih ministrov. Tudi „Vaterland“ piše, da je skoro neizogibna izpremembra v avstrijskem kabinetu, ako se ne doseže edinstvo pri kronskem svetu. Potem pa piše: Naj se reši zadeva, kakor hoče, totranska vlada ne sme odnehati v teh vprašanjih. Thunovega kabineta tu ne pride v poštev, kajti tudi noben drug kabinet ne sme pritrditi mažarski zahtevi.

Dunaj — Izvrševalni odbor desnice je imel dne 26. maja sejo, katere sta se udeležila tudi ministrski predsednik grof Thun in trgovinski minister baron Dipauli. O tej seji je bil izdan naslednji komuniké: V seji izvrševalnega odbora, sklicani na željo desničarskih strank na današnji dan, se je z ozirom na sedanji politični položaj začasno opustil razgovor o vprašanjih, na katera se je prvotno mislilo, pač pa se je vršilo daljše temeljito posvetovanje o tačasnih pogajanjih glede nagodbe z Ogrsko, na kar je bil storjen naslednji sklep:

Izvrševalni odbor izreka novič pripravljenost večine, pospeševati z vsemi močmi, da se doseže za obe državni polovici pravična in primerna nagodba ter iskreno obžaluje, da je bila parlamentarna rešitev nagodbe nemogoča. Izvrševalni odbor odobrava popolnoma stališče, katero je vlada zavzela pri sedanjih pogajanjih z Ogrsko, in je pripravljen podpirati vlado pri tej akciji vsak čas brez zadržka. Izvrševalni odbor bo svoja dela prihodnje dni nadaljeval.

Dunaj. V seji 26. maja izvrševalnega odbora desnice je ministrski predsednik grof Thun najprej pojasnil sedanje stanje nagodbene akcije in izjavil, da vlada od svojega stališča ne more odnehati ter da bode izvajala konsekvence, ako bi njeni nazori ne prodrli. Thun je zajedno prosil desnico, naj ga pri tej akciji podpira. Vsi govorniki so povdarjali, da je dolžnost desnice, vztrajati na strani vlade, na kar se je grof Thun za ta dokaz zaupanja zahvalil in ponovil izjavo, da odstopi, ako bo zmagal Széll.

Dunaj — Izvrševalni odbor desnice je imel danes 27. maja. dopoldne ob 11. uri sejo, katere so se izvezemši Bilinskega in Engla udeležili vsi člani. Jugoslov. klub so zastopali Bulat, Barwinski in Povše. Ministrski predsednik grof Thun je v dve uri trajajočem, velikem govoru kritikoval program nemških obstrukcijskih strank. Naprej je razpravljaj o splošnem delu tega programa in pojasnil, da je absolutno nespremenljiv, potem pa je govoril o nemških zahtevah glede posamičnih kronovin. Zlasti obširno se je bavil z nemškimi zahtevami glede Štajerske in Koroške, povdarjajoč, da nasprotujejo besedilu in duhu državnih osnovnih zakonov, in da stoji vlada nepremično na stališču popolne ravnopravnosti. Ko je ministrski predsednik svoj govor končal, je zapustil sejo, pri kateri je ostal trgovinski minister baron Dipauli. Odbor se je zjedini, da bo imel prihodnjo sejo dne 6. junija, do katerega dne je upati, da bode nagodbena kriza rešena.

Mirovna pogajanja na Filipinih. — Po posredovanju Mac Kinleya so se začela mej Američani in Tagali nova pogajanja. V Manili so se sešli zastopniki obeh strank ter so imeli pod predsedstvom Schurmanna sejo. Schurmann je imenom Mac Kinleya predlagal, da se do proglasa definitivne ustave, s katere načrti so Tagali zadovoljni, ustanovi nekaka medvlada, ki bi obstajala iz generalnega guvernerja in iz svetovalstva. Guvernerja bi imenoval Mac Kinley, svetovalstvo bi pa izvolili Filipinci po svoji volji. Po nasvetih tega svetovalstva bi sestavil guverner ministrstvo, ki bi obstajalo deloma iz Američanov deloma iz Tagalov. S tem predlogom so bili Aguinaldovi poslanci zadovoljni, a so zahtevali premirje dotlej, da se popraša ves narod, ali soglašja s tem predlogom. General Otis pa premirja ne dovoli, nego zahteva, da naj odlože Tagali nemudoma svoje orožje. Radi te zahteve pa se nasprotniki ne morejo zjediniti.

Obrtnija.

Lončarstvo.

Svoj čas precej cvetoča, domača industrija na Kranjskem je v zadnjih letih vsled silne konkurence cenениh izdelkov véleindustrije močno propadla, in morda bi je že ne bilo čisto nič, ako bi se ne bila zanjo zavzela trgovska in obrtna zbornica in pa dež. odbor kranjski. Ti dve korporaciji sta se po zaslugi ces. svetnika Murnika na vso moč trudili, da ohranita domačo obrtnost in jej pomoreta do novega razvoja in procvita.

Prvi pogoj temu je, da se izboljšajo izdelki domače obrnosti, v kar je pred vsem treba praktičnega pouka. Tako kakor doslej ne pojde več. Izdelki domače obrtnosti ne najdejo več kupcev, čim se ne morejo postavljati v isto vrsto z izdelki vëleindustrije. Tako priprosto in primitivno kakor dosihdob se domača obrtnost ne more izvrševati več, ako naj bode za prebivalstvo, kar je bilo doslej, vir dohodkov.

Lončarstvo je nekoč bilo kaj lep postranski dohodek našega prebivalstva in je lepe svote prineslo kranjski deželi. Kupčijska in obrtna zbornica se je zatorej potrudila in to dogovorno z deželno vlado, da postavi to stroko obrtnosti na novo podlago. Uspeh tega prizadevanja se je pokazal v minolem zasedanju deželnega zbora kranjskega.

V jedni zadnjih sej je ces. svet. Murnik poročal o vpeljavi popotnega pouka v lončarstvu. Utemeljeval je svoj poučni nasvet tako-le:

V smislu sklepov visokega deželnega zbora se je deželni odbor v svojem poročilu do c. kr. deželne vlade z dne 16. februvarja 1893, št. 10,379, gledé pospeševanja lončarskega obrta izrekel za to, da bi bilo umestno, če se kar najhitreje mogoče nastavi slovenskega jezika zmožen poslovodja k t potovalni učitelj, ter da se čimprej ustanovi strokovna šola, na katerej naj se naprej poučuje v risanju in modeliranju. Kadar bi bile sposobne učne moči na razpolago, pa naj bi se razširila v keramično šolo.

C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je na to sledeče prijavilo: Čeravno se iz gospodarskih ozirnov na to podjetje posebna važnost poklada, ter se popolnoma prizna, da je ustanovitev strokovne šole za lončarski obrt res potrebna, vendar država ne more obljubiti ustanovitve te šole, ker se mora trdno držati že ob opetovanih prilikah zastopanega stališča, da ni naloga države ustanavljati takih zavodov, ki imajo služiti le krajevno omejenemu krogu vdeležencev, temveč se mora ustanovitev prepustiti lokalnim faktorjem, h katerej pa utegne z denarnimi sredstvi prispevati država.

Deželni odbor je mnenja, da se sedaj še ne more ustanoviti strokovna šola za lončarski obrt, ker dotičnih učnih moči ni na razpolago. Ta razlog pa bo bržkone v kratkem odpadel, ker si bodo učenci iz Kranjskega, ki so obiskovali keramične šole, kmalo pridobili ono sposobnost, da bodo zmožni poučevati na takšnih šolah. Dalje se mora pa tudi povdarjati, da deželni odbor dvomi, bode li mogoče ustanoviti tako strokovno šolo na stroške lokalnih faktorjev. Deželnemu odboru pa bo šele v prihodnjem deželnozborskem zasedanju mogoče, predložiti proračun stroškov ter staviti nasvete.

Z ukazom dne 5. decembra 1898, št. 32.218 zahtevalo je c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje poročilo, kako je z obravnavami glede omenjene šole in pa, naj se stavijo nasveti, zadevajoči vpeljavo popotnega pouka. Po dopisu c. kr. deželne vlade z dne 12. decembra 1898, št. 17.643, bi se glede načina tega

poučevanja priporočalo enako postopanje, kakor se je v zadnjih letih vršil pouk za slamnato pletenje; pri tem pa bi se za plačilo dotičnega potovalnega učitelja imela izposlovati državna podpora, za druge tozadevne stroške, kakor za sobe in potrebne delarnice, za material i. t. d. pa bi morali skrbeti lokalni faktorji. Deželni odbor je že gledé vseh teh točk pozvedoval ter bo te pozvedbe vsekako v malo tednih dovršil. Ker se mu bo prej ko ne tudi posrečilo, pridobiti si sposobnega potovalnega učitelja, bi se s popotnim poukom moglo pričeti še v teku letošnjega leta. Ker bo pa dežela morala vsaj en del navedenih stroškov trpeti, je treba, da se deželni odbor pooblasti, da v pokritje istih sme dovoliti prispevek iz deželnega zaklada, ki pa se po številkah še ne more določiti.

Po tem utemeljevanju je zbornica sprejela naslednji predlog:

Deželni odbor se pooblašča, da za stroške za prostore, materijal i. t. d., ki so spojeni z vpeljavo popotnega pouka v lončarskem obrtu, dovoljuje vdeležnim občinam podpore iz deželnega zaklada.

Ta ugodni izid cele akcije zamore biti za naše prebivalstvo največje koristi, če občine ne bodo spale, ampak varovale svojo korist.

Nova socijalno - humanitarna naprava v Ameriki.

Amerika je dežela velikih človekoljubnih naprav. Nikjer se ne žrtvujejo tako velikanske svote za dobrodelne, znanstvene, in druge občnokoristne namene, kakor tam onstran velike luže. V tem oziru so Američani prvi velikani, seveda ni prezreti, da se povajajo taki pojavi samo tamkaj, kjer ima boj za obstanek izključno individualističen značaj in vsled tega najpopolnejšo ostrost, le koder zadobi ta boj tako ostrost, tam se v človeški duši obudi humanitarni nagib z vso silo in dobi izraz v znamenitih filantropiških napravah.

Mej najznamenitejše naprave te vrste spada „liga za socialna dela“ v Novem Jorku, v kateri so združeni odlični možje raznih stanov, in kateri stoji na čelu „socialni inženjer“ dr. Viljem Tolman.

Prva naloga te lige je izboljšanje zdravstvenih razmer delavskega ljudstva, kateri namen poskuša društvo doseči na različne načine. V industrialnih krajih, koder je zrak prenapolnjen z najraznovrstnejšimi tvarinami, je zlasti snažnost kože največjega pomena. Skrbno negovanje kože je jeden prvih faktorjev za ohranjenje zdravja. Iz tega spoznanja je nastalo stremljenje, da se tudi siromašnim slojem omogoči kopanje o vsakem letnem času, in sicer brezplačno. Novojoška liga je vsled tega ustanovila v vseh delih mesta brezplačna kopališča. Take naprave imajo sicer tudi druga mesta, ali kaj tako velikanskega nima nobeno mesto, kakor po zaslugi imenovane lige Novi Jork.